

Suositus infektioiden torjunnan omavalvontaan sekä omavalvontasuunnitelmaan sote-yksiköissä

Sisällys

1. Tausta	1
2. Vastuut infektioiden torjunnassa	1
3. Infektioiden torjunta	2
3.1 Infektion torjuntayhdyshenkilö (aikaisemmin hygieniayhdyshenkilö).....	2
3.2 Toimintaohjeet ja henkilöstön perusosaaminen.....	3
3.3 Käsihygieniä ja tavanomaiset perusvarotoimet	4
3.4 Hoitoon liittyvien infektioiden seuranta	4
3.5 Toiminta epidemiatilanteissa	5
3.6 Siivous- ja puhtaanapito.....	6
3.7 Välinehuolto	6

1. Tausta

Tämän suosituksen tarkoituksena on ohjata Varsinais-Suomessa (Varha) terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön johtajaa omavalvontasuunnitelman infektioiden torjuntaa koskevan osion laatimisessa. Suositus perustuu tartuntatautilain vaatimuksiin sekä [THL:n suosituksiin](https://thl.fi) (thl.fi). Jokaisen osion yhteydessä on linkkejä, joista löytyy lisätietoa aiheesta.

2. Vastuut infektioiden torjunnassa

Tartuntatautilain 17 § mukaan terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön on torjuttava suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita. Toimintayksikön johtajan on seurattava tartuntatautiin ja lääkille erittäin vastustuskykyisten mikrobien esiintymistä ja huolehdittava tartuntojen torjunnasta. Yksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden, asukkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä. Yksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatautiin torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovitettava toimintansa yhteen hyvinvointialueen toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa. Tartuntatautilain 48 § säädetään työntekijän ja opiskelijan rokotussuojasta potilaiden ja asiakkaiden suojaamiseksi.

Eri vastuutahot:

Alueellinen organisaatio, jonka infektioiden ehkäisy- ja torjuntaohjeita noudatetaan: Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

Epidemiatilanteissa ja moniresistenttien mikrobien ongelmissa konsultoidaan Varhan Infektiontorjuntayksikköä (Tyks). [Infektioidentorjuntayksikkö \(sharepoint.com\)](#)

Toimintayksikön johtaja vastaa hoitoon liittyvien infektioiden sekä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien esiintymisen ja mikrobilääkeresistenssin seurannasta ja torjunnasta.

Tyksin Infektioidentorjuntayksikkö laatii infektioiden ehkäisy- ja toimintaohjeet, joita noudatetaan Varsinais-Suomessa sijaitsevilla sote-yksiköissä. Ohjeita ammattilaisille ja potilaille löytyy [Hoito-ohjeet.fi-sivustolta](#) (erikoisala: Tartunnantorjunta): [Potilasohjeet](#) , [Ohjeet ammattilaisille](#) . Tartuntatautiin käytännön torjuntatyötä ja mm. rokotustoimintaa ohjaa Varhan sote-keskusten tartuntatautivastaavat.

Infektioiden torjuntaa, epidemioita ja moniresistenttejä mikrobeja koskevissa asioissa voi konsultoida infektiontorjuntayksikköä tai sote-keskuksen hygieniahoitajaa.

[DokuVarha - Tyks Sairaalapalvelut – Varhan infektiontorjunnan hygieniahoitajien ja sotekeskusten hygieniahoitajien vastualueet 2023 Varha.pdf - Kaikki asiakirjat \(sharepoint.com\)](#)

3. Infektioiden torjunta

3.1 Infektiontorjuntayhdyshenkilö (aikaisemmin hygieniayhdyshenkilö)

Esihenkilön tulee nimetä yksikköön infektiontorjuntayhdyshenkilö (INTO-yhdyshenkilö), jolla on suunniteltua työaikaa infektioiden torjuntatyöhön, kirjallinen tehtäväkuva ja nimetty varahenkilö. Hänellä on mahdollisuus perehtyä infektioiden torjuntaan ja osallistua koulutuksiin. INTO-yhdyshenkilön on oltava tiedossa alueellisilla infektioasiantuntijoilla. Esihenkilö ilmoittaa alueen Infektiontorjuntayksikköön muutokset yhdyshenkilön vaihtuessa (sähköpostiosoite: infektioidentorjunta@varha.fi). Varhassa on Moodle oppimisympäristön verkkokurssi INTO-yhdyshenkilöille, jonka avulla pystyy perehtymään infektiontorjuntayhdyshenkilön tehtäviin. Yhdyshenkilölle tulee antaa työaikaa tehtävien hoitamiseen (vähintään päivä kuukaudessa/ työlistalla) ja koulutuksiin osallistumiseen.

- *Kirjaa ylös INTO-yhdyshenkilö ja varahenkilö.*
- *Irrota työaikaa tehtävän suorittamiseen. Huolehdi, että yhdyshenkilöllä on kirjallinen tehtäväkuva. Huolehdi INTO-yhdyshenkilön osallistumisesta INTO-yhdyshenkilöverkoston toimintaan.*

[Hygieniayhdyshenkilöiden rooli ja toimenkuva \(varha.fi\)](#)

[Varhan Moodlen verkkokurssi: Hygieniayhdyshenkilön perehdytys](#)

3.2 Toimintaohjeet ja henkilöstön perusosaaminen

Esihenkilön tulee varmistaa, että yksikössä noudatetaan tartuntalain pykälien 48:n ja 55 mukaista ohjeistusta rokotussuojasta ja tarkastuksista. Esihenkilön tulee myös varmistaa, että henkilökunta noudattaa käsihygienian ja henkilökohtaisen hygienian sekä suojavaatteiden käytön ohjeita.

Infektiontorjuntakysely Varhan työntekijöille / opiskelijoille (uudet), sisältää tietoa mm tarvittavista rokotuksista:
[Infektioturvallisuuskyselylomake \(hoito-ohjeet.fi\)](#)
[Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön rokotukset](#)
[Influenssarokotukset Varhan henkilöstölle \(sharepoint.com\)](#)

- *Varmista, että yksikössäsi noudatetaan tartuntalain pykälien 48:n ja 55 mukaista ohjeistusta rokotussuojasta ja tarkastuksista.*
- *Varmista, että työ- ja suojavaatetus on asianmukainen*
  - *ks. [Perusasiakirjamalli \(hoito-ohjeet.fi\)](#) Kappale 2: 2.1-2.3.*
- *Varmista, että työntekijöiden käyttöön on riittävästi asianmukaisia suojaimeja, joiden käytössä noudatetaan ohjeistusta.*

Esihenkilö huolehtii henkilöstön perusosaamisesta. Työntekijät osallistuvat säännöllisesti infektioiden torjunnan koulutuksiin, joita voi järjestää esimerkiksi infektiontorjuntayhdyshenkilö. Esihenkilö varmistaa, että henkilökunta on suorittanut Infektioiden torjunnan verkkokurssin (Moodle) viiden vuoden välein. Pääsääntöisesti hyvinvointialueen työntekijät suorittavat Varhan Moodlessa olevan infektioiden torjunnan verkkokurssin. Niissä ammattiryhmissä tai yksiköissä (lääkehuolto, osastosihteerit), joissa ei tehdä potilas-/asiakastyötä, voidaan vaihtoehtoisesti suorittaa esimerkiksi Duodecimin verkkokurssi: Tavanomaiset varotoimet. Yksiköt voivat olla asiasta yhteydessä Infektiontorjuntayksikköön. Infektiontorjuntayksikkö järjestää lisäksi vuosittain useampia alueellisia INTO-yhdyshenkilöille ja muille työntekijöille suunnattuja koulutuksia, joista ilmoitetaan Varhan koulutuskalenterissa. Infektiontorjuntayksikkö järjestää myös säännöllisesti Teams-kokouksia (tunti kuukaudessa tai harvemmin), joihin infektiontorjuntayhdyshenkilöitä kutsutaan sähköpostilla.

- *Huolehdi, että Infektioidentorjuntayksikön ohjeet ovat henkilökunnan tiedossa ja henkilökunta on tietoinen, mistä ohjeet löytyvät.*
- *Henkilökunta on suorittanut Infektioiden torjunnan perusteet Into-kurssin. Uusitaan 5 vuoden välein.*
- *Huolehdi että pisto- ja viiltotapaturman ensiapuohjeet ovat kaikkien tiedossa.*

Linkit:

[Infektioidentorjuntayksikkö \(sharepoint.com\)](#)

Varhan infektioiden torjunnan kaikki ohjeet löytyvät [Hoito-ohjeet.fi-sivustolta](#) (erikoisala: Tartunnantorjunta):
[Potilasohjeet](#) , [Ohjeet ammattilaisille](#) .

Moodle: Infektioidentorjunnan (INTO) -verkkokurssi: [Kaikki kurssit | Varha](#) Kurssi: Into - infektioiden torjunnan perusteet (varha.fi)

Infektiontorjuntakysely Varhan työntekijöille / opiskelijoille (uudet), sisältää tietoa mm tarvittavista rokotuksista:
[Infektioturvallisuuskyselylomake \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

Tuberkuloosin terveystarkastukset ulkomaille töihin lähteville ja ulkomailta tuleville työntekijöille ja opiskelijoille (ttl.fi)

[Veri- ja eritealtistustapaturmaohje \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

[Tavanomaiset varotoimet ja varotoimiluokat \(THL\)](#)
[Koulutuskalenteri \(sharepoint.com\)](#)

3.3 Käsihygieniä ja tavanomaiset perusvarotoimet

Kaikkien työntekijöiden on tunnettava käsihygieniäohjeet ja toimittava niiden mukaisesti.

Yksikössä on huolehdittava, että saatavilla on riittävästi käsihuuhteita ja ne on sijoitettu paikkoihin, joista niitä on helppo ottaa. Käsihuuhteen kulutusta tulee seurata säännöllisesti, vähintään kaksi kertaa vuodessa ja akuuttihoitossa neljä kertaa vuodessa. Mikäli kulutus on liian vähäistä, selvitetään syyt ja suunnitellaan ja toteutetaan toimia kulutuksen lisäämiseksi. Akuuttisairaalan vuodeosastoilla ja leikkausyksiköissä on tällä hetkellä mahdollista saada tietoa käsihuuhteen kulutuksesta eDesi –ohjelman avulla (intra): [eDesi](#)

Suojakäsineiden kulutusta tulee seurata säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Mikäli kulutus on epäsuhdassa käsihuuhteen kulutuksen kanssa, on mietittävä toimenpiteitä oikeaan toimintatapaan.

Yksikön esimies on velvollinen huolehtimaan, että työntekijöiden käsien iho on kunnossa ja ohjata työntekijä tarvittaessa työterveyteen. Esimies myös huolehtii, ettei yksikössä käytetä käsihygieniä estäviä sormuksia, käsikoruja, kelloja tai kynsilakkaa

Käsihygienian havainnointia suositellaan kaikkiin sote-yksiköihin mahdollisuuksien mukaan eHuuhde -sovelluksen tai muun sovelluksen avulla. Akuuttihoitossa vuodeosastoilla suositellaan kuukausittain vähintään 30 havainnointia silloin kun eHuuhde –ohjelman käyttö on mahdollista. Linkki (intra): [eHuuhde](#)

Varhan Moodlessa on verkkokoulutus käsihygieniahavainnointien toteutuksesta: [Kaikki kurssit | Varha](#)

Hygieniähoitajalta saa apua tarvittaessa.

- *Huolehdi, että käsihuuhteannostelijoita on riittävästi tiloissa, joissa henkilökunta työskentelee.*
- *Huolehdi, että käsihuuhteannostelijoita on saatavilla potilaiden, asukkaiden, asiakkaiden ja vierailijoiden käyttöön.*
- *Seuraa käsihuuhteiden kulutusta ja käsihuuhteiden riittävää käyttöä säännöllisesti.*
- Hoito-ohje: [Käsihygieniä terveydenhuollossa \(hoito-ohjeet.fi\)](#)
- Hoito-ohje: [Suojakäsineiden käyttö terveydenhuollossa \(hoito-ohjeet.fi\)](#)
- Hoito-ohje: Suositus hoitoon liittyvien infektioiden torjunnasta [Perusasiakirjamalli \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

[DokuVarha - Tyks Sairaalapalvelut – Varhan infektion torjunnan hygieniähoitajien ja sotekeskusten hygieniähoitajien vastualueet 2023 Varha.pdf - Kaikki asiakirjat \(sharepoint.com\)](#)

3.4 Hoitoon liittyvien infektioiden seuranta

Tyksin Sairaalapalveluiden vuodeosastoilla seurataan hoitoon liittyviä infektioita jatkuvalla seurannalla (SAI) kaikissa niissä yksiköissä, joissa SAI-ohjelma on jo käytössä. Tämä seuranta mahdollistaa myös kansallisen SIRO-seurannan (määrätyt leikkausalueinfektiot, veriviljelypositiiviset infektiot ja Cl.diff. infektiot). Lisäksi tehdään kerran vuodessa hoitoon liittyvien infektioiden prevalenssitutkimus.

Infektioidentorjuntayksikkö organisoi prevalenssitutkimuksen. Esihenkilö huolehtii siitä, että prevalenssitutkimukseen osallistutaan sovittuna aikana.

Ikääntyneiden ympärivuorokautisissa asumispalveluyksiköissä seurataan hoitoon liittyviä infektioita seuraamalla RAI:n infektioindikaattoreita ja lisäksi tehdään hoitoon liittyvien infektioiden prevalenssitutkimus kerran viidessä vuodessa. Infektioidentorjuntayksikkö organisoii prevalenssitutkimuksen. Esihenkilö huolehtii siitä, että prevalenssitutkimukseen osallistutaan sovittuna aikana.

- *Yksikkö osallistuu hyvinvointialueella tehtäviin hoitoon liittyvien infektioiden, niiden riskitekijöiden ja antibioottikäytön prevalenssitutkimuksiin.*
- *Huolehdi että henkilökunta on tietoinen infektio-ilmoituksen kirjaamisesta SAI-rekisteriin, jos se on käytössä tai RAI:n infektioindikaattoreiden käytöstä (ikäntyneiden hoito).*
- *Seuraa ja raportoi omassa yksikössäsi hoitoon liittyvistä infektioista säännöllisesti (esim. virtsaketreihin liittyvät infektiot, keuhkokuumeet, leikkaushaavainfektiot, Cl. difficile, veriviljelypositiiviset infektiot)*
- *Akuuutitoidossa seuranta tehdään vähintään neljä kertaa vuodessa, jos poikkeavuutta havaitaan, selvitetään syyt ja suunnitellaan ja toteutetaan toimia infektioiden torjumiseksi.*

[Hoitoon liittyvät infektiot ja seuranta \(hoito-ohjeet.fi\)](https://www.hoitohjeet.fi)

Ole tarvittaessa yhteydessä omaan hygieniahoitajaan:

[Infektioidentorjunnan hygieniahoitajien ja soteleskusten hygieniahoitajien vastualueet 2023 Varha](#)

3.5 Toiminta epidemiatilanteissa

Esihenkilö varmistaa, että henkilökunta osaa tunnistaa epidemian ja aloittaa torjuntatoimet mahdollisimman varhain. Tarvittaessa konsultoidaan Infektioidentorjuntayksikköä tai alueen hygieniahoitajaa. Merkittävimmistä epidemioista tehdään HARVI-ilmoitus (THL) epidemian päätyttyä.

- *Tunnista yksikössä hoidossa olleet moniresistenttien mikrobin kantajat ja varmista, että tartunnan torjunta huomioidaan hoidossa.*
- *Tunnista mahdolliset epidemiat (kuten hengitystieinfektio- ja ripuliepidemiat) ja käynnistä niiden aikana rivilistaseuranta ja epidemian selvitys- ja torjuntatoimet hygieniahoitajaa konsultoiden*
- *Varhan sairaaloissa tehdään sähköinen epidemia-ilmoitus SAI-järjestelmään, jos se on käytössä. Muuten ilmoitus tehdään epidemia-ilmoitus –ohjeen mukaisesti.*

[DokuVarha - Tyks Sairaalapalvelut - Toimintakäytännöt epidemioissa ja vastuutahot Varhassa.pdf - Kaikki asiakirjat \(sharepoint.com\)](#)

[Epidemiapotilaiden sähköinen ilmoittaminen ohje henkilöstölle \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

Varhan Infektion torjuntayksikkö (Tyks). [Infektioidentorjuntayksikkö \(sharepoint.com\)](#)

[DokuVarha - Tyks Sairaalapalvelut – Varhan infektion torjunnan hygieniahoitajien ja sotekeskusten hygieniahoitajien vastualueet 2023 Varha.pdf - Kaikki asiakirjat \(sharepoint.com\)](#)

Muiden epidemioiden ja vakavien hoitoon liittyvien infektioiden ilmoittaminen (HARVI) (thl.fi)

3.6 Siivous- ja puhtaanapito

Varmista, että yksikössä on ajantasainen siivous-/puhtaanapitosuunnitelma. Suunnitelmassa on oltava tieto seuraavista asioista:

- Mitä yksikön eri tiloissa tehdään
- Miten usein mikäkin tila siivotaan (päivittäin, viikoittain, harvemmin)
- Kuka vastaa mistäkin tehtävistä (esim. eritetahradesinfektion tekee se, joka on ensimmäisenä paikalla)
- Miten on varauduttu siihen, että epidemiatilanteessa siivousta on tehostettava
- Miten pyykkihuolto toteutetaan
- Miten jätteet käsitellään (asianmukaiset jätekeräysastiat)

3.7 Välinehuolto

Huolehdi välinehuollon toimivuudesta. Tutkimus- ja hoitovälineitä tulee käsitellä ja huoltaa ohjeiden mukaisesti. Yksikön huuhtelu-desinfektio-laitteet tarkastetaan ja huolletaan asianmukaisesti. Esihenkilö varmistaa, että henkilökunta osaa käyttää yksikössä olevaa huuhtelu- ja desinfektio-laitetta ohjeiden mukaisesti ja huuhtelu- ja desinfektio-laitteen omavalvontaa toteutetaan yksikössä ohjeen mukaan ja omavalvontalomake on käytössä.

[Huoltohuonetyöskentely \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

[Huuhtelu- ja pesukoneiden omavalvonta \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

[Huoltohuoneen hygieniakartoitus \(hoito-ohjeet.fi\)](#)

Varha / Infektion torjuntayksikkö 22.11.2023

Tiina Kurvinen ja Mari Kanerva
